

Vapaan sivistystyön ja harrastustoiminnan suoritusten hyväksiluku Porin lukiossa

Lukiokoulutuksen tarkoituksena on lukiolain 2 §:n mukaan tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Huomionarvoista on, että lain mukaan juuri lukio tarjoaa harrastusten kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, ei toisinpäin.

Koulutuksen järjestäjän tulee lukiolain 8 §:n mukaan olla yhteistyössä perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, vapaan sivistystyön oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Laissa mainittua yhteistyötä voidaan toteuttaa usealla tavalla. Jos yhteistyötä tarkastellaan laajemmasta näkökulmasta, voidaan vapaan sivistystyön tai harrastustoiminnan suoritusten hyväksiluku laskea yhdeksi yhteistyötavaksi.

Porin lukiossa tällaisia suorituksia luetaan hyväksi paikallisen opetussuunnitelman määrittelemissä rajoissa. Opetussuunnitelmaan on tehty erillinen Aktiivisen harrastamisen (AKH) paikallinen lisäys, joka on porrastettu laajuudeltaan kolmeen opintojaksoon. Nämä opintojaksot ovat Aktiivinen harrastaminen 1, 2 op (AH1), Aktiivinen harrastaminen 2, 2 op (AH2) ja Aktiivinen harrastaminen 3, 2 op (AH3).

Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi yksi aktiivisen harrastamisen opintojakso lukuvuodessa ja enintään kolme opintojaksoa lukio-opintojen aikana. Opintojaksoja voidaan lukea hyväksi alueilta kuten teatteri, liikunta, musiikki tai partio. Hyväksilukua varten opiskelijan on annettava tarkka selostus harrastustoiminnastaan (päivämäärät, valmentajan yhteystiedot). Kokonaan opiskeltu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vapaassa sivistystyössä tai muussa harrastustoiminnassa suoritettuja koulutuksia voidaan lukea aktiivisen harrastamisen opintojaksojen lisäksi muihin opetussuunnitelman opintojaksoihin. Ehtona on, että koulutuksien tavoitteet, sisällöt ja laajuus vastaavat lukion opetussuunnitelman opintojaksoja. Harrastuksessa suoritettujen koulutusten nimikkeitä ei voida sellaisenaan kirjata päättötodistukseen, koska niitä ei ole koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa, eikä opetussuunnitelmaan voida lisätä yksittäisen harrastuksen koulutusnimikkeitä ilman että kirjaus suosisi jotain harrastusta ja rajaisi toisia pois.

Vapaan sivistystyön tai harrastustoiminnan opintosuoritukset tulee hyväksyä lukion oppimäärään vain, jos niiden katsotaan tukevan opiskelijan oppimista ja vastaavan lukion opetussuunnitelman tavoitteita. Partio toiminta on jo nykyisellään tunnustettu opetussuunnitelmassa aktiivisena harrastamisena kahden, neljän tai kuuden opintopisteen laajuisena suorituksena riippuen lukioaikaisen harrastustoiminnan ajallisesta kestosta.

Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää. Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden. Porin lukiossa on hyväksiluvun kautta otettu huomioon, että vapaassa sivistystyössä tai harrastustoiminnassa hankittu osaaminen edistää laaja-alaisen osaamisen ja eritoten monitieteisen ja luovan osaamisen taitojen kehittymistä monipuolisesti.

Jotkin – yleensä pienet – lukiot tulkitsevat lakia ja opetussuunnitelman perusteita muista lukioista poikkeavasti. Porin lukio peilaa toimintaansa muiden suurten kaupunkien toimintamalleihin ja seuraa, miten ne toimintamallejaan kehittävät.

Lukion oppimäärän sisällöstä säädetään lukiolain 11 §:ssä. Tämän nojalla valtioneuvoston asetuksella (4.10.2018/810) säädetään lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista, oppiaineryhmiin kuuluvista oppiaineista, opintojen rakenteesta sekä lukiolaissa määriteltyjen oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen sekä eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavien erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavien näyttöjen (lukiodiplomit) laajuuksista. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi lukiolain 11 §:n 5 momentin nojalla sisältää myös muita kuin valtioneuvoston asetuksella säädettyjä lukion tehtävään soveltuvia opintoja sen mukaan kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään. Opinnot ovat opiskelijalle valinnaisia.

Lukiolain 27 §:n nojalla koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen opiskelijan esittämän selvityksen perusteella.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa lukiossa suoritettut lukion opetussuunnitelman mukaiset opinnot hyväksilukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen.

Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä lukiolain 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.

Opetushallituksella on lukiolaissa säädetty norminanto-oikeus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä sekä todistusten sisällöstä. Voimassa olevien opetussuunnitelman perusteiden (OPH2263-2019) mukaan opiskelijan tulee osoittaa lukion rehtorille hakemus muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan on esitettävä luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään lukiokoulutuksen tavoitteiden täyttymiseksi. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita.

Ennen kuin vapaan sivistystyön opintosuoritukset voidaan hyväksilukea osaksi lukion oppimäärää, lukion on siis arvioitava, miten nämä suoritukset vastaavat lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- Opintosuorituksen laajuus: Kuinka monta tuntia opiskelija on käyttänyt suorituksen tekemiseen.
- Sisällön vastaavuus: Miten opintosuorituksen sisältö vastaa lukion opetussuunnitelman sisältöjä.
- Tavoitteiden vastaavuus: Miten opintosuorituksen tavoitteet vastaavat lukion opetussuunnitelman tavoitteita.

Viranhaltijan pitää noudattaa lakia, asetusta ja näihin perustuvien toimivaltuuksien annettuja määräyksiä. Lukion rehtori ei voi sisällyttää lukion oppimäärään mitä tahansa todistuksia vaan ainoastaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaavia suorituksia. Opiskelijalla on velvoite esittää selvitykset, miten hänen muualla hankkimansa osaaminen vastaa lukion opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään opiskelijan hakemuksesta. Opiskelijalle voidaan määrätä lisänäyttöjä, jotta suoritus voidaan arvioida.